

MAGYARORSZÁG VISEGRÁDI ORSZÁGOKKAL FOLYTATOTT ÉLELMISZER-KERESKEDELMÉNEK VIZSGÁLATA AZ EU-CSATLAKOZÁS UTÁN

BOZSIK NORBERT

Eszterházy Károly Egyetem
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Üzleti Tudományok Intézete
bozsik.norbert@uni-eszterhazy.hu

Összefoglalás

A dolgozatomban Magyarország Csehországgal, Lengyelországgal és Szlovákiával folytatott élelmiszer-kereskedelmének alakulását vizsgáltam a 2004-től 2015-ig tartó időszakra vonatkozólag. A hazai élelmiszer-külkereskedelem az EU-csatlakozás óta jelentősen növekedett. A visegrádi országokkal folytatott kereskedelem szintén dinamizálódott mind az export, mind az import oldalán, azonban a V3-ak részesedése a teljes élelmiszerexportban – a korábbi növekedéssel ellentétben – 2011 óta folyamatosan és jelentősen csökkent 2015-re. Kedvezőtlen tény az is, hogy a V3-akkal szembeni élelmiszer-egyenlegünk is romlik 2011 óta, sőt 2014-től már deficitet mutat, melynek létrejöttében döntően a Szlovákiával folytatott élelmiszer-kereskedelem alakulása volt a meghatározó. Emellett Magyarországnak a V3-akkal folytatott élelmiszer-külkereskedelmének koncentrációja – mind az export, mind az import tekintetében – gyengének ítéltető. A vizsgálatból megállapítható az a kedvezőtlen tény is – különösen a Lengyelországgal folytatott kereskedelem esetében –, hogy sok esetben egyre inkább alapanyagot exportálunk, és készterméket importálunk. Ezzel külföldön teremtünk munkahelyet, és nem itthon!

Kulcsszavak: hozzáadott érték, élelmiszer-kereskedelem, visegrádi országok, Európai Unió piaca

1. Bevezetés

Az élelmiszeripar jelentős szerepet tölt be a visegrádi országok gazdasági életében. A kedvező természeti adottságaik révén ezek az országok kiváló minőségű élelmiszereket képesek előállítani, melyek a külföldi piacokon is versenyképesek. (Magda, 2008) Az EU-csatlakozás alapján véve pozitív hatás gyakorolt az ágazatra. Ennek eredményeképpen stabilizálódott a termelés, emelkedtek az árak, javult mind az export-, mind az importárak minősége, és nőttek a termelői jövedelmek is. (Csáki és Jámbor 2009) Magyarországon az élelmiszeripar termelési értéke 2004 és 2013 között folyóáron mintegy 5 százalékkal növekedett, a volumenváltozás tekintetében azonban 11 százalékos volt a visszaesés. A belföldi értékesítés volumenváltozása még ennél is nagyobb mértékben, 26 százalékkal csökkent. Az élelmiszeripar utóbbi éveinek kedvező teljesítménye alapvetően azonban az export jó teljesítményének köszönhető. (Vidékfejlesztési Minisztérium 2015)

Mind a négy visegrádi ország életében kiemelt jelentőséggel bírnak az egymás közötti kapcsolatok. Függetlenül az EU-tagságtól a visegrádi országok fontos partnerei egymásnak a gazdasági élet minden területén. (Svatos–Smutka 2014) A visegrádi országok agrárkereskedelmét az ezredfordulón alapvetően két lényeges esemény befolyásolta. Egyfelől az Európai Unióval még a 2004-es csatlakozás előtt megkötött Európai Megállapodás keretében életbe lépő kedvezmények és azok továbbfejlesztett változatai, melyek hatására az EU régi tagállamaival folytatott kétoldalú kereskedelmi korlátok jelentősen mérséklődtek. Másrészt pedig maga az EU-tagság, mely az új tagállamok közötti áruforgalom során tette lehetővé a szabad áruforgalmat. (Vásáry et al. 2012) Az EU-csatlakozás eredményeképpen megjelent egységes belső piacon az áruk szabad áramlása következtében törvényszerűen jelentkezett a belső kereskedelmi forgalom bővülése. Ugyanakkor ez a szomszédos országokkal kapcsolatban markánsan, egyúttal rövid időtáv alatt ment végbe, míg a régi EU-tagállamok irányában – a társulási folyamat keretében – hosszabb, fokozatos forgalombővülésre került sor. (Vásáry–Vasa 2015) A magyar agrárkereskedelemnek a csatlakozás után egyre nagyobb része bonyolódik az Európai Unióval, viszont a termékszerkezetre jelentős hatással nem volt az uniós tagság. (Jámbor–Vásáry 2014) Mára már az agrár-külkereskedelmi forgalom 84 százalékát az Európai Unió belső piacán bonyolítjuk. A régi tagállamok részesedése 51, az új tagállamoké 33 százalék. (Agrárgazdasági Kutatóintézet 2014)

2. Anyag és Módszer

Az elemzés adatai az Európai Bizottság COMEXT adatbázisából származnak a 2004 és 2015 közötti időszakra vonatkozólag. A folyóáras adatok a főbb élelmiszer-ipari termékcsoportok kereskedelmének értékeit tartalmazzák a partnerországok (Csehország, Lengyelország és Szlovákia) és az EU relációjában. A tanulmányban megjelenő „élelmiszer” kifejezés az élelmiszerekre, élő állatokra, illetve az italok és dohány termékcsoportra vonatkozik.

A dolgozatban megvizsgáltam az egyes országokkal folytatott élelmiszer-kereskedelmi koncentráció alakulását exportra és importra vonatkozólag. A piaci, jelen esetben a kereskedelmi koncentráció mérésére általánosan használt módszer az ún. Herfindahl-Hirschmann index alkalmazása. Az index kiszámításához az egyes export- vagy import-termékcsoportok részesedését négyzetre emeljük, majd összegezzük:

$$HI = \frac{N}{\sum_{i=1} Z_i^2}$$

ahol, Z a termékkategóriát, N a termékkategóriák számát jelenti. A mutató értéke 0 és 1 közé esik attól függően, hogy mennyire koncentrált a piac termékszerkezete. Abban az esetben, ha a mutató értéke magas (egyhez közeli), az azt jelenti, hogy az adott országba irányuló exportunkban néhány termékcsoport részaránya igen magas a többihez képest.

3. Eredmények

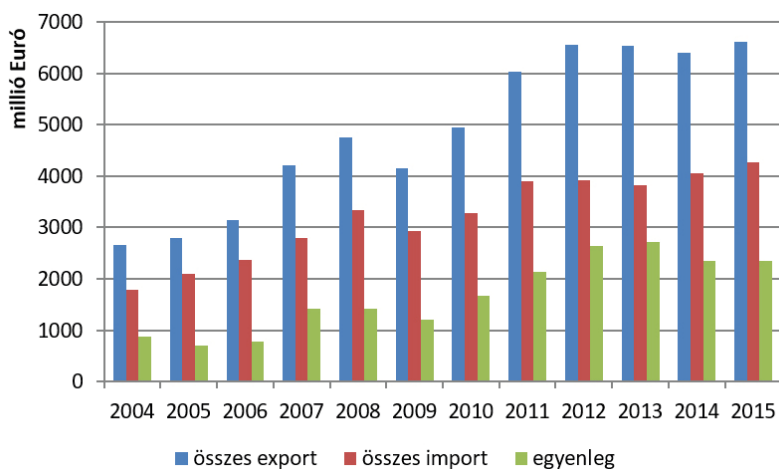
Magyarország gazdasága igen nyitott: a külkereskedelemnek a GDP-hez viszonyított részaránya 90% körüli, ezen belül is az EU-val bonyolítjuk le a kereskedelem döntő részét.

A magyar élelmiszer-külkereskedelem alakulása

A magyar élelmiszer-külkereskedelem az EU-csatlakozás óta mind a kivitel, mind a behozatal tekintetében – a 2009. évet leszámítva – jelentősen növekedett. Míg 2004-ben 2,7 milliárd euró volt az élelmiszerexportunk értéke, addig 2015-re ez az összeg 6,6 millió euróra emelkedett. A növekedés dinamikája azonban 2012-től

megtört, azóta inkább stagnálásról beszélhetünk. Az importoldalón hasonló tendenciát tapasztalhatunk. Az EU-csatlakozás évében még 1,8 milliárd euró volt az élelmiszerimportunk értéke, viszont 2015-ben már több mint 4,2 milliárd euró. Ezek alapján a teljes élelmiszer-külkereskedelmünk egyenlege 880 millió euróról (2004) 2,35 milliárd euróra (2015) emelkedett. Fontos tény az is, hogy az élelmiszer-külkereskedelem 84%-át ma már az Európai Unióval bonyolítjuk le. (1. ábra)

1. ábra: Magyarország élelmiszer-külkereskedelmének alakulása (2004–2015)

Forrás: saját szerkesztés eurostat adatbázis alapján, 2016

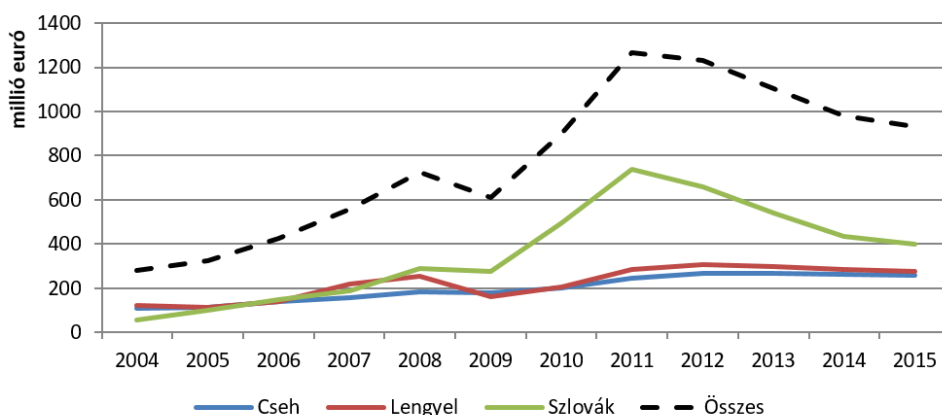
Magyarország egyike azon országoknak, amely képes volt pozitív élelmiszer-kereskedelmi egyenleget fenntartani az EU-csatlakozás óta. (Rajcániová 2012) Ugyanakkor az EU-val bonyolódó agrárkereskedelem sokkal dinamikusabban nőtt, mint Magyarország összes EU-s kereskedelme és mint Magyarország összes agrárkereskedelme. (Hegedűs–Kiss 2014)

Magyarország élelmiszer-kereskedelmének alakulása a visegrádi országokkal

Magyarország élelmiszer-kivitelének értékbeli alakulása Csehországba és Lengyelországba körülbelül hasonló helyzetet mutatott a vizsgált időszakban. Csehországba irányuló élelmiszer-kivitelünk 2,4-szeresére nőtt (106 millió euróról 258 millió euróra), Lengyelországba irányuló pedig 2,3-szeresére (119 millió euróról 273 millió euróra). Ez megfelel a teljes kivitelre vonatkozó átlagnak. Komoly probléma, hogy Csehországhoz (10,5 millió fő) képest a közel négyszer annyi lakosú

Lengyelországba (38,4 millió fő) nagyjából azonos értékű élelmiszert tudunk csak exportálni. Szlovákia ehhez képest kirívó helyzetben van. Míg az EU-csatlakozáskor 548 millió euró értékben exportáltunk élelmiszert Szlovákiába, addig 2015-ben már csak 399 millió euró értékben, úgy, hogy 2011-ben 737 millió euró is volt a kivitel értéke. Hozzáteve, hogy potenciálisan a szlovák piac a legkisebb a lakosság létszámát tekintve (5,4 millió fő) a V3-ak között. A visegrádi országokba irányuló élelmiszerexportunk értékbeli alakulását tehát döntően a szlovák piac határozza meg. (2. ábra)

2. ábra: Magyarország élelmiszerexportjának alakulása a visegrádi országokba (2004–2015)

Forrás: saját szerkesztés eurostat adatbázis alapján, 2016

Ha megnézzük a visegrádi országokba irányuló élelmiszer-kivitelünk részesedésének alakulását az EU-csatlakozás óta, akkor meglehetősen vegyes képet kapunk. Összességében közel 3,4 százalékpontos növekedés volt tapasztalható (13,48%-ról 16,86%-ra) a 12 év alatt, ugyanakkor a V3-ak aránya a teljes élelmiszerexportban – a korábbi növekedéssel ellentétben – 2011 óta (24,89%) folyamatosan és jelentősen csökkent 2015-re (16,86%). Csehország és Lengyelország részesedése 5-5 százalékos alá esett a kezdeti 5,11%, illetve 5,74 %-ról (2004). Drámai változás itt is Szlovákia esetében tapasztalható. Míg 2004-ben még a szlovák piac képviselte a legkisebb részarányt a V3-ak között 2,63%-kal, addig 2015-re ez az érték közel megháromszorozódott (7,24%), úgy, hogy közben 2011-ben Szlovákiába exportáltuk a teljes élelmiszer-kivitel közel 15%-át. (1. táblázat)

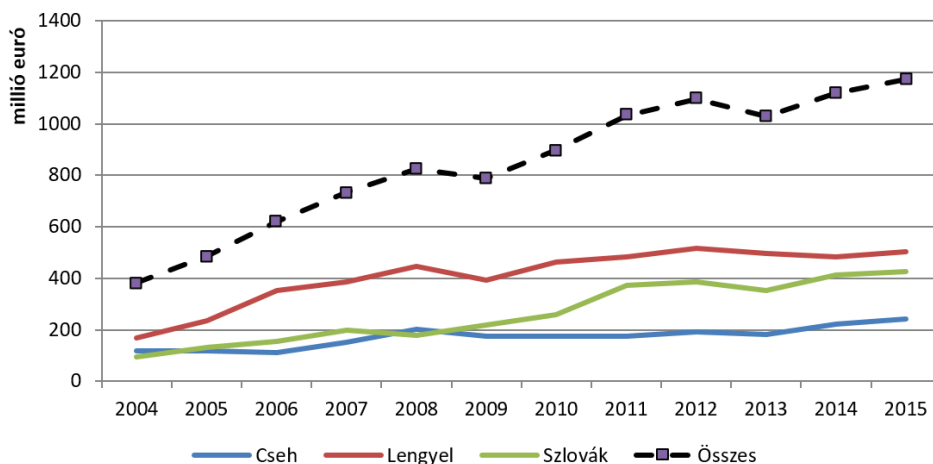
1. táblázat: A visegrádi országok részesedésének alakulása az EU-ba irányuló magyar élelmiszerexportból (%-ban) (2004–2015)

Megnevezés	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Cseh részarány	5,11	5,16	5,69	4,35	4,62	4,96	4,87	4,83	4,78	4,81	4,92	4,68
Lengyel részarány	5,74	5,11	5,76	6,10	6,44	4,53	4,95	5,58	5,53	5,33	5,30	4,95
Szlovák részarány	2,63	4,60	6,04	5,26	7,24	7,71	11,92	14,49	11,87	9,68	8,14	7,24
V3 összes részarány	13,48	14,87	17,49	15,72	18,31	17,21	21,74	24,89	22,19	19,82	18,35	16,86

Forrás: saját számítás eurostat adatbázisból, 2016

Magyarország élelmiszerimportja szintén dinamikus és – az exporttal szemben – igen kiegyenlített növekedést mutatott 2004 és 2015 között. A Csehországból érkező élelmiszerimport értéke több mint duplájára növekedett a vizsgált időszak alatt (118 millió euróról 240 millió euróra). A lengyel élelmiszerimport azonban háromszorosára duzzadt (169 millió euróról 504 millió euróra) ezen időszak alatt! A szlovák import növekedése arányaiban még ennél is nagyobb volt, igaz, jóval kisebb értékről indult (93 millió euróról 427 millió euróra nőtt). (3. ábra)

3. ábra: Magyarország élelmiszerimportjának alakulása a visegrádi országokkal (2004–2015)

Forrás: saját szerkesztés eurostat adatbázis alapján, 2016

A V3-ak közül egyedül Csehország részesedése csökkent a teljes EU-élelmiszerimportunkból: közel két százalékponttal (7,99%-ról 6,03%-ra). Lengyelország és Szlovákia azonban jelentősen növelte az élelmiszer-behozatalát, arányban is. Míg a Lengyelországból érkező importunk 11,4%-ról 12,6%-ra nőtt, addig a Szlovákiából származó behozatal 6,30%-ról 10,7%-ra a vizsgált időszak alatt. Összességében tehát a visegrádi országokból származó élelmiszerimportunk arányaiiban növekedett, és 2015-re megközelítette a 30 százalékot a teljes EU-importunkban. (2. táblázat)

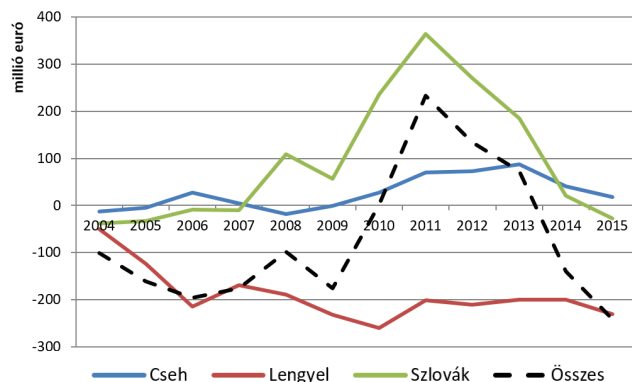
2. táblázat: A visegrádi országok részesedésének alakulása a magyar élelmiszerimportból (%-ban) (2004–2015)

Megnevezés	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Cseh részarány	7,99	6,16	5,00	5,81	6,43	6,37	5,67	4,82	5,29	5,08	5,85	6,03
Lengyel részarány	11,40	12,37	16,06	14,91	14,22	14,22	15,05	13,28	14,24	13,98	12,75	12,65
Szlovák részarány	6,30	7,02	7,05	7,62	5,69	7,85	8,37	10,2	10,6	9,97	10,9	10,7
V3 összes	25,69	25,54	28,12	28,34	26,34	28,44	29,08	28,31	30,20	29,03	29,52	29,40

Forrás: saját számítás eurostat adatbázisból, 2016

Egyértelműen megállapítható, hogy a visegrádi országokkal folytatott élelmiszer-külkereskedelmünk a teljes élelmiszer-külkereskedelemhez képest negatív képet fest 2004 és 2015 között. A 2010 és 2013 közötti időszakban ugyan pozitív egyenleg alakult ki, viszont 2014-től újra deficitbe fordult az egyenleg, és 2015-re már mínusz 241 milliárd eurós deficitet mutatott. (4. ábra)

4. ábra: Magyarország élelmiszer-külkereskedelmi egyenlege a visegrádi országokkal (2004–2015)

Forrás: saját szerkesztés eurostat adatbázis alapján, 2016

A 4. ábrából látható, hogy a jelentős szufficit és a későbbi deficit létrejöttében döntően a Szlovákiával folytatott élelmiszer-kereskedelem alakulása volt a meghatározó.

A külkereskedelem termékszerkezete struktúrájának elemzése

Magyarországnak a V3-akkal folytatott élelmiszer-külkereskedelem koncentrációjának értékelésére a Herfindahl–Hirschmann-indexet alkalmaztam. A vizsgált 12 évre vonatkozólag megállapítható, hogy mind az export, mind az import koncentrációja mindhárom ország relációjában gyengének ítéltető. Csupán egyetlen esetben tapasztalható, hogy a HI nagyobb, mint 0,2 (2009-ben a magyar–lengyel import relációjában), minden egyéb esetben a HI értéke 0,1 és 0,2 közé esett. (3. táblázat)

3. táblázat: Magyarország Herfindahl–Hirschmann-indexeinek alakulása a vi-segrádi hármakkal az export- és importforgalomra vonatkozólag

ország	exp-imp	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Csehország	exp	0,149	0,129	0,136	0,112	0,112	0,113	0,112	0,118	0,107	0,105	0,117	0,113
	imp	0,115	0,128	0,157	0,172	0,177	0,147	0,126	0,129	0,14	0,137	0,116	0,106
Lengyelország	exp	0,156	0,173	0,152	0,151	0,182	0,144	0,147	0,138	0,137	0,122	0,117	0,145
	imp	0,146	0,127	0,148	0,165	0,189	0,234	0,148	0,183	0,189	0,169	0,159	0,115
Szlovákia	exp	0,132	0,129	0,151	0,127	0,15	0,13	0,142	0,137	0,137	0,122	0,12	0,122
	imp	0,141	0,138	0,132	0,139	0,135	0,129	0,138	0,161	0,154	0,141	0,131	0,121

Forrás: saját számítás eurostat adatbázisból, 2016

Az alacsony HI érték nem véletlen, hiszen mind a három országgal folytatott külkereskedelem (mind az export, mind az import) termékszerkezete meglehetősen diverzifikált. Az EU-csatlakozás után ugyanis a kereskedelmi akadályok megszűnése és az egyre erősödő verseny a piaci koncentráció gyengülését eredményezte.

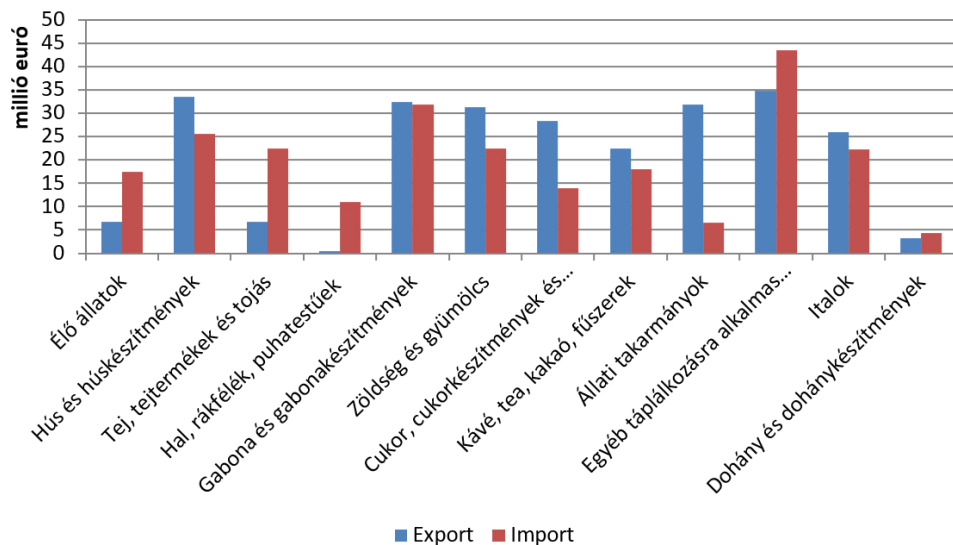
A Csehországgal folytatott élelmiszer-kereskedelem értékelése

A Magyarország–EU élelmiszerexporton belül Csehország részesedése 4,5–5% között mozgott az elmúlt közel tíz évben, és így ez a hetedik legfontosabb exportpiacunk az Európai Unióban. A Csehországba irányuló export értéke 257 millió euró volt 2015-ben, ami az elmúlt években alig változott. A legfontosabb exporttermékeink a cseh piacon a hús, húskészítmények (13%), az egyéb táplálkozásra alkalmas termékek és készítmények (13,5%), a gabona és gabonakészítmények (12,6%), a zöldség és gyümölcs (12%), illetve a cukor és cukorkészítmények csoportja (11%).

Az EU-n belüli élelmiszer-behozatalunkban Csehország szintén a hetedik helyet foglalja el, mintegy 6 százalékos részesedéssel. A Csehországból származó importunk

239 millió euró (2015), ami stabilan fennmaradt 2008 óta. A behozatal tekintetében kiugróan magas az egyéb táplálkozásra alkalmas termékek és készítmények aránya (18,2%), de jelentős a gabona és gabonakészítmények (13,3%), a hús és húskészítmények (10,6%) és a tej, tejtermékek részesedése (9,4%) is. (5. ábra)

5. ábra: Magyarország Csehországgal lebonyolított élelmiszer-külkereskedelme termékcsoportjainak helyzete (2015)

Forrás: eurostat adatbázis alapján saját szerkesztés, 2016

Bár a Csehországgal bonyolított élelmiszer-kereskedelem egyenlege továbbra is pozitív, azonban vannak kedvezőtlen tendenciák. Az élőállat-exportunk például 2010 után ugrásszerűen emelkedett. Míg az élőállat-kivitel értéke 2010-ben csak 1,8 millió euró volt, addig 2015-re ez az érték már elérte a 6,7 millió eurót. A hús, húskészítmények esetében viszont ezen időszak alatt csökkenés következett be: 35,7 millió euróról 33,4 millió euróra csökkent az export értéke. Vagyis a hozzáadott érték jelentős része így nem itthon keletkezett.

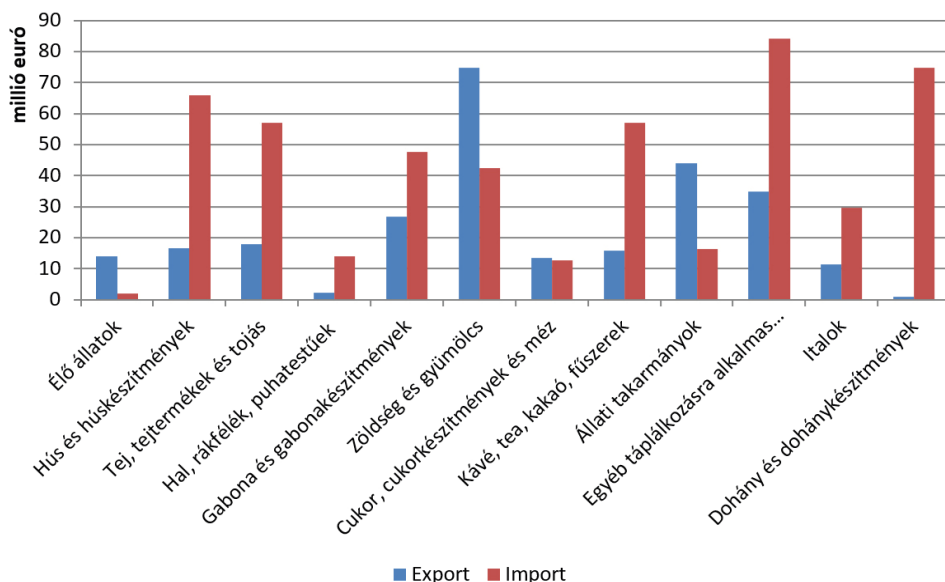
Ahogy arra Jámbor (2011) is rámutatott: a hazai mezőgazdasági alapanyagexport jelentősen növekedett a csatlakozás után, ami komoly strukturális változás, hiszen az alapvetően feldolgozott termékeket exportáló magyar mezőgazdaság az EU-csatlakozás után úgy tűnik, alapvetően alapanyagexport-központú lett.

A Lengyelországgal folytatott élelmiszer-kereskedelem értékelése

A Magyarország-EU élelmiszerexporton belül Lengyelország részesedése 5-5,5% között mozgott az elmúlt időszakban, és ezzel a hatodik legfontosabb exportpiacunk az unión belül. A Lengyelországba irányuló export értéke 272 millió euró volt 2015-ben, ami az elmúlt években alig változott és – Csehországhoz hasonlóan – gyakorlatilag stagnálást mutat. A legfontosabb kiviteli cikkünk a zöldség és gyümölcs termékcsoporthoz tartozik, mely a kivitel több mint negyedét adja (27,4%). Jelentős még továbbá az állati takarmányok (16,1%) és az egyéb táplálkozásra alkalmas termékek és készítmények (12,8%) csoportjának részaránya az exportban.

Az importoldalán megállapítható, hogy Lengyelország részesedése igen magas a magyar élelmiszerimportban, mintegy 12,6 százalékos (2015). A Lengyelországból származó importunk 504 millió euró volt 2015-ben, ami jelentős növekedést mutatott, különösen 2009 óta. A behozatal tekintetében jelentős az egyéb táplálkozásra alkalmas termékek és készítmények (16,7%), a dohány és dohánytermékek (14,9%), a hús és húskészítmények (13,1%), a kávé, tea, kakaó (11,3%) és a tej, tejtermékek, tojás (11,3%) részaránya. (6. ábra)

6. ábra: Magyarország Lengyelországgal lebonyolított élelmiszer-külkereskedelme termékcsoportjainak helyzete (2015)

Forrás: eurostat adatbázis alapján saját szerkesztés, 2016

A Lengyelországgal folytatott élelmiszer-kereskedelmünk egyenlege az EU-csatlakozás óta rendre negatív, sőt 2006 óta beállt mintegy 200-230 millió eurós éves deficitre. A Lengyelországgal folytatott élelmiszer-külkereskedelmünk jól rávilágít arra az általánosan kedvezőtlen tényre, hogy egyre inkább alapanyagot exportálunk, és készterméket importálunk. Ezzel külföldön teremtünk munkahelyet, és nem itthon!

Lengyelországgal szemben ugyan jelentős az élőállat-kereskedelmi többletünk (11,8 millió euró), azonban a hús, húskészítmények esetében a deficit 49,4 millió euró volt 2015-ben. Hasonlóan erősen negatív az egyenlegünk a tej, tejtermékek, tojás (-38,9 millió euró); a gabona és gabonakészítmények (- 20,9 millió euró); a kávé, tea, kakaó (-41,2 millió euró), és az általában magas hozzáadott értékű egyéb táplálkozásra alkalmas termékek és készítmények (-49,3 millió euró) esetében is. Mégis a dohány, dohánytermékek külkereskedelmi egyenlegében tapasztalhatjuk a legnagyobb különbséget. A 912 ezer eurós kivitelünkkel szemben 74,8 millió a behozatalunk!

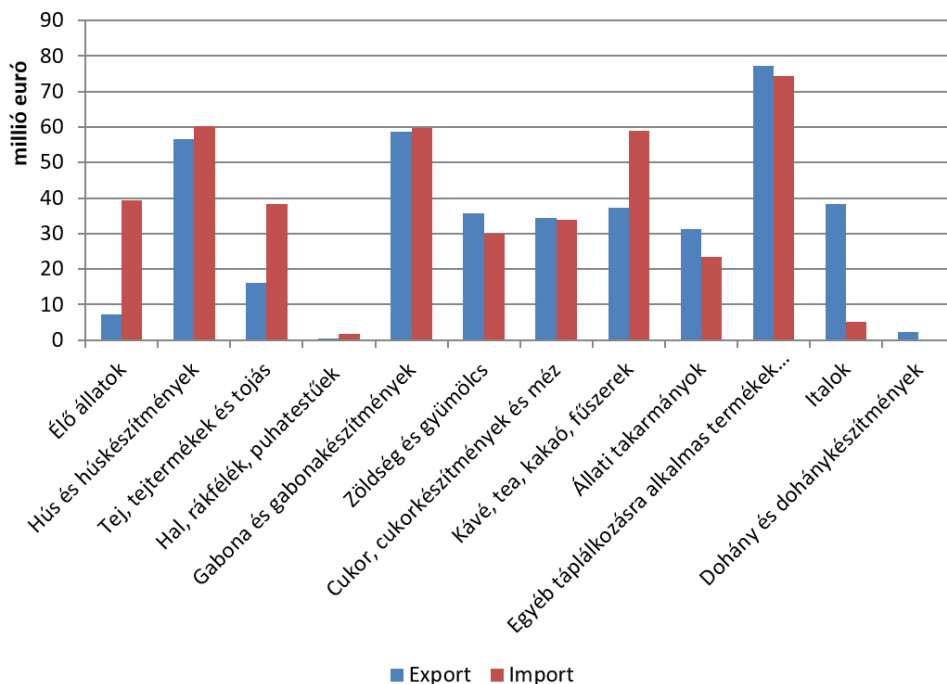
A Szlovákiával folytatott élelmiszer-kereskedelem értékelése

A Szlovákiába irányuló uniós élelmiszerexportunk részaránya drasztikusan csökkent az elmúlt öt évben. Míg 2011-ben 14,5% volt a részesedésünk, addig 2015-re ez az arány 7,24%-ra csökkent. Szlovákia ezzel még mindig az ötödik legfontosabb célpiacunk az EU-n belül. A Szlovákiába irányuló exportunk értéke 395 millió euró volt 2015-ben, ami a 2011. évi 726 millió euróhoz képest igen jelentős visszaesés. A legfontosabb exportcikkünk az egyéb táplálkozásra alkalmas termékek és készítmények (19,5%), a gabona és gabonakészítmények (14,8%), a hús és húskészítmények (14,3%) csoportja.

A behozatal tekintetében Szlovákia tartósan magas részarányt képviselt az elmúlt öt évben (10%). A Szlovákiából származó élelmiszerimportunk értéke 425 millió euró volt 2015-ben, ami dinamikus növekedést mutatott 2008 óta. A legfontosabb importtermékünk Szlovákiából az egyéb táplálkozásra alkalmas termékek és készítmények (17,5%), a hús és húskészítmények (14,2%), a gabona és gabonakészítmények (14 %), illetve a kávé, tea, kakaó (13,8%) termékcsoport. (7. ábra)

A Szlovákiával folytatott pozitív kereskedelmi szaldónk jelentősen romlott 2011 óta, sőt 2015-re negatívra fordult (-29,6 millió euró). A legtöbb termékcsoport tekintetében a külkereskedelmi mérlegünk ugyan nullszaldós, azonban a jelentős élő állat; tej, tejtermékek és kávé, tea, kakaó termékcsoport esetében tapasztalható deficitet az ital termékcsoport szufficitje nem tudta kompenzálni.

7. ábra: Magyarország Szlovákiával lebonyolított élelmiszer-külkereskedelme termékcsoportjainak helyzete (2015)

Forrás: eurostat adatbázis alapján saját szerkesztés, 2016

4. Konklúzió

A magyar élelmiszer-külkereskedelem az EU-csatlakozás óta mind a kivitel, mind a behozatal tekintetében igen jelentősen növekedett, ez különösen igaz az EU-n belüli kereskedelmünkre. A visegrádi országokkal folytatott élelmiszer kereskedelmünk is erőteljesen dinamizálódott, azonban ennek elemzése egyúttal rámutat a magyar élelmiszeripar és -kereskedelem problémáira is.

Az élelmiszerexportunk eloszlása igen egyenetlen a három visegrádi ország között. Lengyelországba körülbelül azonos értékben tudunk „csak” élelmiszert exportálni, mint a kb. negyedannyi lakosú Csehországba. A Szlovákiába irányuló kivitelünk pedig mintegy másfélszerese a Csehországba vagy a Lengyelországba irányulóknak. A lengyel exportpiacban tehát eddig ki nem használt lehetőségek vannak. Ugyanakkor Lengyelország megtalálta élelmiszerei számára a piacait Magyarországon.

Kedvezőtlen tény az is, hogy míg a visegrádi országokból érkező importunk évről évre stabilan nő 2004 óta, addig az export esetében – a kezdeti növekedést követően – 2011-től jelentős visszaesés tapasztalható, vagyis az élelmiszerexportunk alakulása meglehetősen bizonytalan az egyenletesen növekvő importtal szemben.

A visegrádi országokkal folytatott kereskedelmünk elemzése rámutat arra az igen komoly problémára is, hogy az élelmiszerexportunkban több termékcsoport esetében igen jelentős az alapanyagok részaránya, az importunkban pedig a magas hozzáadott értéket adó élelmiszerek részesedése. Ha ez így marad, akkor Magyarország hosszú távon mezőgazdasági alapanyagok exportőre és kész élelmiszerek importőre lesz. Éppen ezért az előbb említett problémák kezelésére nélkülözhetetlen a hatékony kormányzati beavatkozás.

Hivatkozások

- CSÁKI CSABA – JÁMBOR ATTILA (2009): The Diversity of Effects of EU Membership on Agriculture in New Member States. Policy Studies on Rural Transition No. 2009-4. FAO Regional Office for Europe and Central Asia. Budapest.
- EUROSTAT COMEXT. 2016 database online
- HEGEDŰS ZSUZSANNA – KISS JUDIT (2014): The impact of ten years of European Union membership on Hungarian agricultural trade. In: Studies in Agricultural Economics. 87–94.
- JÁMBOR ATTILA (2011): Az agrárkereskedelem változása Magyarország és az Európai Unió között a csatlakozás után. Közgazdasági Szemle. (58) 775–791.
- JÁMBOR ATILA – VÁSÁRY MIKLÓS (2014): A magyar agrárkereskedelem tíz évvel a csatlakozás után. Gazdálkodás (58) 237–246.
- MAGDA RÓBERT (2008): A magyarországi természeti erőforrások gazdaságtana és hasznosítása. Mezőgazda Kiadó. Budapest
- RAJCANIOVA, M. (2012): V4 Food Trade and Market Insights: from Economic Theory to Consumer's Reality. (in: Horská E. et al: Food Sciences and Business Studies. Global – Regional – Local Approach). Nitra
- SVATOS, M. – SMUTKA I. 2014. Visegrad countries - agrarian foreign trade development in relation to their total merchandise trade performance. Scientific Journal Warsaw University of Life Sciences – SGGW Problems of World Agriculture volume 14 (XXIX), number 4, 158–172.

- VARGA ÉVA – KRUPPA BERTALAN (2015): Agricultural Trade of Hungary in 2014. Volume XVIII., Issue 3, Research Institute of Agricultural Economics.
- RESEARCH INSTITUTE OF AGRICULTURAL ECONOMICS (2014): Agrárgazdasági Figyelő (Gazdasági folyamatok és statisztikai eredmények) Issue 3, 11.
- VÁSÁRY MIKLÓS – KRÁNITZ LÍVIA – BARANYAI ZSOLT (2012): Versenyképesség a Visegrádi országok agrárkereskedelmében. In: LIV. Georgikon Napok. Keszthely, 531–540.
- VÁSÁRY MIKLÓS – VASA LÁSZLÓ (2015): Agrárkereskedelmi eredmények a tízéves uniós tagság fényében. Külügyi Szemle 14:(1) 117–140.
- MINISTRY OF RURAL DEVELOPMENT 2015. Magyarország közép- és hosszú távú élelmiszeripari fejlesztési stratégiája. 2014–2020.